

Introducció

Any 1986: després de l'efervescència social i política de la transició va venir el relaxament, el desencant i la desmobilització de les energies ciutadanes. Molts dels fenòmens que van liderar la transició, com les associacions de veïns, el silenciats moviment anarquista o els nombrosos partits d'extrema esquerra, van entrar en crisi i pràcticament van desaparèixer del mapa. Coincidint amb aquesta desmobilització general, dos moviments polítics que no són gaire grans agafen cert protagonisme a la societat catalana. Un és la Crida a la Solidaritat, de tradició pacifista, i l'altre el contundent Moviment de Defensa de la Terra (MDT) que dóna suport polític al grup armat Terra Lliure. Dos grups que no col·laboren entre ells, que responen a lògiques molt diferents, però que coincideixen en el fet que són capaços de mobilitzar jovent en una època de desencant i que trenquen motlles dins del catalanisme amb les seves propostes independentistes. Els partits parlamentaris recelen del que no controlen i observen, estupefactes, com a les diades de l'Onze de Setembre centenars de joves es tapen la cara amb un mocador negre i ataquen les «forces d'ocupació», que acaben detenint dotzenes de manifestants. Els referents independentistes, fins aleshores molt minoritaris, van seduïnt cada vegada més els joves. La por d'una Herri Batasuna a la catalana està present a la societat.

Any 2007: vint-i-un anys després molts dels líders d'aquells moviments independentistes estan integrats al sistema. A la presidència del Parlament de Catalunya, a la vicepresidència del Govern de la Generalitat, a la primera tinença d'alcaldia de Barcelona, pilotant el quart grup parlamentari del Congrés dels Diputats o bé liderant el partit que decideix el nom del president de la Generalitat. Són persones entre 40 i 50 anys que quan en tenien entre 20 i 30 feien política extraparlamentària. Avui, ERC, que ha passat de ser el «partit dels avis» al «partit dels independentistes», té una força i una presència mediàtica important, sobretot a partir del 2003 quan s'ha convertit, per exemple, en decisiu a Barcelona, Catalunya i Madrid.

L'any 1988 era notícia que, per primera vegada, hi hauria tres diputats independentistes al Parlament de Catalunya. Eren Josep-Lluís Carod-Rovira i Àngel Colom, elegits en les llistes de la històrica ERC, i Jaume Nualart, de l'Entesa dels Nacionalistes d'Esquerra per les llistes d'IC.

L'any 2007 unes quantes desenes de diputats catalans s'expressen en públic com a independentistes, perquè, als 21 d'ERC, cal afegir-hi tot el sector sobiranista de CDC i UDC, pràcticament tots els de CiU que no superen els 45 anys, i també alguns d'ICV.

ERC ha normalitzat el debat públic sobre la independència i aquest és avui molt present als mitjans de comunicació. Però, a part de la presència consolidada d'ERC, existeix un moviment independentista català com a tal? ERC és el representant d'alguna cosa més que no es veu i que la pròpia envergadura tapa? Tots els independentistes d'esquerra estan a ERC?

L'objectiu d'aquest llibre és fer una panoràmica tan actual com sigui possible de l'independentisme català, incidint no tant en allò ja conegut, com ERC, els seus resultats electorals, els seus dirigents i la seva presència a les institucions, sinó en allò menys conegut i que, habitualment, no surt gaire reflectit a la premsa diària: la xarxa de casals independentistes, les organitzacions extraparlamentàries, les associacions d'estudiants, la presència a Internet i també els elements identitaris de la cultura independentista que s'han anat popularitzant i estenent en àmbits polititzats de l'esport i la música.

En aquests anys han passat moltes coses. Per exemple, l'any 1981, militants del PSAN, perquè van fer pintades contra la celebració del dia de les Forces Armades a Barcelona, eren detinguts i portats a declarar a l'Audiència Nacional de Madrid. L'any 1982 s'entrava a la presó per anar a una manifestació legal portant una pancarta que posava la paraula «independència». Una bandera estelada podia ser considerada per la policia espanyola com una prova a presentar en un judici. Avui, els jugadors del Barça es nuen l'estelada a l'esquena per celebrar el títol de la Lliga de futbol mentre són aclamats per centenars de milers de persones.

Avui l'independentisme està molt més normalitzat però, continua atraient els joves? Veurem com els grups independentistes revolucionaris que no es van integrar a ERC s'han escindit, han canviat de nom, s'han reajuntat. El símbol identitari de l'independentisme, la bandera estelada, ha sofert una gran extensió en el seu ús. El percentatge de partidaris de la independència

ha crescut. No sabem com evolucionarà l'independentisme però intentarem fer una fotografia d'aquest moviment dinàmic i amb fort recanvi generacional.

Veurem un moviment relacionat amb la resta del catalanisme cívic i cultural, amb la recuperació de les tradicions, però també implicat amb els nous moviments socials, amb les plataformes de defensa del territori i amb el nou moviment contra la globalització capitalista. Ens trobarem amb un independentisme internacionalista i que a la vegada no s'està de rebutjar els nous símbols espanyols.

Moltes de les afirmacions que es fan en aquest llibre només fan referència a Catalunya, però l'esquerra independentista, com veurem, reivindica el conjunt dels Països Catalans i les seves organitzacions són presents de manera activa al País Valencià, a les Balears i fins i tot a la Catalunya Nord, encara que hi tinguin una incidència molt menor. Tot i que les referències als diferents Països Catalans aniran esquitxant tots els capítols, al final del llibre es faran alguns matisos sobre les seves particularitats territorials.

La intenció d'aquest llibre és donar elements per no perdre's en la teranyina independentista, per situar-se en una xarxa formada per múltiples organitzacions i amb matisos de tot tipus que conforma un espai alhora polític i cultural. De fet, podríem parlar de quatre tipus d'independentisme: el polític parlamentari, el polític extraparlamentari, el cívic i el sociològic. Dins de l'independentisme polític veiem un ample espai d'esquerra independentista que estaria dividit entre l'independentisme parlamentari que representa ERC/JERC i l'extraparlamentari. També existeix un altre espai polític independentista important, però que no tractarem específicament perquè no sempre es defineix com a tal. Es tracta del sobiranisme present cada vegada amb més força dins de CiU, la primera força nacionalista de Catalunya. Ni CDC ni UDC es presenten com a organitzacions independentistes, però en canvi sí que ho fan, tant en el seu programa com en els símbols, les seves organitzacions juvenils: la Joventut Nacionalista de Catalunya (JNC) i la Unió de Joves (UJ). És per això que en diferents capítols del llibre sortiran referències d'aquestes dues organitzacions.

Per *independentisme sociològic* s'entén el conjunt de persones que són

favorables a la independència de Catalunya i que en un hipotètic referèndum votarien a favor d'aquesta opció. Les diferents enquestes ens indiquen que hi ha independentistes entre l'electorat de tots els partits polítics, evidentment amb grans diferències entre els partits d'àmbit estatal i els d'àmbit exclusivament català. Aquest sector podria arribar actualment a representar un terç de la població.

Però aquest llibre, com hem dit, no tracta ni de l'independentisme sociològic ni del parlamentari sinó, sobretot, de l'extraparlamentari i el cívic, que són els més desconeguts. L'independentisme polític extraparlamentari el conforma el que anomenarem *independentisme revolucionari*, un segment polític amb personalitat pròpia que situem en l'espai ideològic de l'extrema esquerra. Per *independentisme cívic* entenem les expressions culturals, socials, musicals, associatives, esportives que, tot i no formar part de la política estricta, estarien directament implicats en la cultura identitària del catalanisme radical. Com veurem, aquest independentisme cívic té una considerable influència en alguns sectors juvenils de la societat catalana, s'expressa de múltiples formes i és potenciat tant per l'independentisme revolucionari com pel parlamentari.

Aquest llibre no té ànim científic, és eminentment divulgatiu i tracta d'explicar de manera ordenada un sector específic de la societat catalana actual, i per fer-ho no defuig, quan és necessari, la interpretació. La informació per elaborar aquest llibre s'ha obtingut a partir del seguiment i l'observació durant els darrers anys de l'activitat de les organitzacions independentistes. S'han realitzat una dotzena d'entrevistes a militants i dirigents d'algunes organitzacions i també s'han mantingut converses amb persones que han reflexionat sobre les característiques del moviment. Les cites textuais que apareixen són conseqüència d'un recull selectiu de la nombrosa documentació creada pels grups i les organitzacions, disponible tant en format paper com, cada vegada més, en format digital.

Roger Buch